

## Γ. Βιζυηνός: Η αναζήτηση της λύτρωσης μέσα από τα δεσμά των παθών

Πολιτισμός / Λογοτεχνία - Φιλολογία

Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος



[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1TbwnHZ>]

Απανθρωπία εκδηλώνεται. Ο Κιαμήλ μετά την απόπειρα εναντίον του ίδιου και του αδελφοποιτού του -όταν επισκέπτονται την Πόλη για τα ψώνια του γάμου του Κιαμήλ- και την περιπέτεια που είχε πέφτοντας στο ποτάμι μαζί με το άλογό του, επιστρέφει μισοπεθαμένος στο κτήμα του πεθερού του, για να μάθει την τύχη του γυναικάδελφού του, αλλά αυτός δεν τον δέχεται. Τον κατηγορεί αυθαίρετα για ανανδρία και προδοσία[439]. Αλλά ο Κιαμήλ επιμένει. Μετά την επτάμηνη φροντίδα της μητέρας του αφηγητή ο Κιαμήλ συνέρχεται και, αφού επιστρέφει σπίτι του, κάνει νέα απόπειρα προσέγγισης του πεθερού του και αποκατάσταση της αξιοπρέπειάς του. Επανέρχεται όμως άρρωστος, με ακυρωμένο τον αρραβώνα και παντρεμένη την Ναζιλέ, την αγαπημένη του[440]. Και ο Γέρο-Μούρτος δείχνει σκληρότητα και ασπλαχνία. Αδιαφορεί, γελά και αστειεύεται με τον βαριά άρρωστο, τον ετοιμοθάνατο Τούρκο, τον Κιαμήλ, που κουβαλά ο Μιχαήλος και

τους αποτρέπει -μητέρα και γιο- να τον μεταφέρουν σπίτι τους, γιατί αποτελεί «εστία» μόλυνσης[441]. Λαμβάνει όμως την απάντηση από την μητέρα: Τοῦ ἐδιάβασε τὸν ἐξάπαλμο γιὰ τὴν ἀπονιά του![442]



Κλοπές διαπράττονται. Η μάνα του Χρηστάκη στην αρχή του διηγήματος υπαινίσσεται ότι ο Χαραλαμπής είναι κλέφτης[443] και ο φόνος του γυναικάδελφου του Κιαμήλ και ο τραυματισμός του ίδιου γίνεται για ληστεία[444]. Επίσης, ο μυλωνάς που γλυτώνει τον Κιαμήλ από το ποτάμι του κλέβει το κεμέρι (το κομπόδεμα) του, το οποίο στη συνέχεια του το χαρίζει ο ίδιος, όταν του αποκαλύπτει τον δολοφόνο του αδελφοποιτού του[445].

Η λύτρωση αναζητείται εναγωνίως στον ορθό λόγο/προοδευτικότητα και στη μαγεία, στην φροντίδα του Άλλου, στην εύρεση και τιμωρία του δολοφόνου/εκδίκηση, στα δάκρυα, στην τρέλα και στη θεϊκή τιμωρία.

Ο ορθός λόγος μερικώς δικαιώνεται. Οι σπουδές του Βιζυηνού στην Ευρώπη και η επαφή του με την ευρωπαϊκή διάνοηση του 19<sup>ου</sup> αιώνα τού επιτρέπουν να τον γνωρίσει. Εκπρόσωποι και υπερασπιστές της λογικής, οι οποίοι ταυτίζονται και με την προοδευτικότητα, είναι ο αφηγητής και ο Εφέντης, ο αδελφός του Κιαμήλ. Ο πρώτος σπουδάζει χρόνια στην Ευρώπη, η οποία και τον «μεταμορφώνει»· «αλλάζει» το όνομά του, τον γράφουν οι εφημερίδες και αδυνατεί να τον αναγνωρίσει και η ίδια του η μητέρα[446]. Ο δεύτερος, ο Εφέντης, ο φραγκοφορεμένος[447] αυτός Τούρκος, εκπρόσωπος του κράτους, ερευνά συστηματικά, μεθοδικά για την ανεύρεση του δολοφόνου του Χρηστάκη. Κάνει «λογικές» υποθέσεις[448] και είναι μέλος του «προοδευτικού» κόμματος των

Νεοτούρκων: Ἡ ταπεινή μου γνώμη εἶναι, εἶπεν, ὅτι οἱ συντηρητικοὶ εἶναι στάσιμοι, ἡ δὲ στασιμότης δὲν εἶναι πρόοδος[449]. Παρόλα αυτά, την μόρφωση και τη δυτική/ορθολογική κουλτούρα που διαθέτουν, αδυνατοῦν να ανταποκριθούν επιτυχώς στους ρόλους τους. Ο Εφέντης ανακριτῆς αξιοποιώντας τις ορθολογικές ερευνητικές του μεθόδους δεν ανακαλύπτει τον δολοφόνο, η κρατική δικαιοσύνη αδυνατεῖ να απαντήσῃ ευκρινώς στο κρίσιμο ζήτημα της ηθικής ευθύνης και ο ἴδιος δεν αντιστέκεται στο ποτό, μεθὰ και παραπαίει[450].

**[Συνεχίζεται]**

[439] Γ.Μ. Βιζυηνός, ὄπ. παρ.,91: «-Ἀφῆκες νὰ σκοτώσουν τὸν ἀδελφοποιτό σου, τοῦ εἶπε, χωρὶς ν’ ἀδειάσης τὸ τουφέκι σου· κ’ ἔρχεσαι στὸ σπίτι μου, χωρὶς τὸ κεφάλι τοῦ φονιά στὸ χέρι σου; Εἶσαι ἄνανδρος! Εἶσαι προδότης!».

[440]Γ.Μ. Βιζυηνός, ὄπ. παρ., σ.92: «Ἔτσι ἐσηκώθηκε κ’ ἐπήγε. Ὑστερ’ ἀπὸ δυὸ τρεῖς ἐβδομάδες ἐγύρισεν ὀπίσω χωρὶς νὰ τὸν περιμένω. Μὰ ἄλλος ἐπήγε, καὶ ἄλλος ἐγύρισε! Ποῦ ἐπήγε, τί ἔκαμε, λόγο δὲν μᾶς εἶπε. Μόνον, ἅμα ἦλθεν, ἔπεσε στὸ στρῶμα μὲ τὴν θέρμη. (...) Αὐτὸ ἦταν ὄλο ποῦ μοῦ εἶπε, καὶ μοῦ ἔδωκε τὰ σημάδια, ποῦ ἐστείλαμε στὴν κόρη τοῦ Σουλτάνη, ὅταν τὴν ἀρραβωνιάσθηκε. Τότε ἐκατάλαβα τὴν ἀρρώστια του! Ἡ σκύλα ἐπανδρεύθηκε κ’ ἐπῆρεν ἕναν ἄλλον!».

[441]Γ.Μ. Βιζυηνός, ὄπ. παρ., σ.74: «Ὁ Γερο-Μοῦρτος ἔλιαζε τὴν κοιλιὰ του ἔξω ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ χανιοῦ. Σὰν μᾶς εἶδε, ἐγέλασε βαθειὰ μέσ’ στὸν λαιμό του κ’ ἐφώνησεν. - Ὠρέ, δὲν μοῦ φορτώνεσαι κάλλιο κειὸ τὸν ψόφιο γάδαρο, γιὰ νὰ κερδαίσῃς κὰν τὰ πέταλά του, μόνο σκομαχᾶς ἔτσι στὰ χαμένα γιὰ νὰ πᾶς τὴν λοιμικὴ στὸ σπίτι σου;».

[442]Γ.Μ. Βιζυηνός, ὄπ. παρ., σ.74.

[443]Γ.Μ. Βιζυηνός, Νεοελληνικά Διηγήματα, ὄπ. παρ., σ.63.

[444]Γ.Μ. Βιζυηνός, ὄπ. παρ., σσ.90-91.

[445]Γ.Μ. Βιζυηνός, ὄπ. παρ., σ.91 και σ.98.

[446]Γ.Μ. Βιζυηνός, ὄπ. παρ., σσ.71-72: «Μὰ κείνο, ἀκοῦς, ἐπρόκοψε καὶ πῆρεν ἕνα ὄνομα ἀπὸ τὰ περιγραμμάτου· καὶ τώρα, (...) δὲν ἤξεύρω κι ἐγὼ ἡ ἴδια, τὸ παιδί μου εἶναι μαθὲς ποῦ λένε, ἢ κανέννας φράγκος».

[447]Γ.Μ. Βιζυηνός, ὄπ. παρ., σ.84.

[448]Γ.Μ. Βιζυηνός, ὄπ. παρ., σ.85.

[449]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.87.

[450]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.87: «καὶ εἶδον τὸν καλὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον (τον Εφέντη) παραπαίοντα ἀπὸ τοίχου εἰς τοῖχον, τότε ἐνόησα διατὶ τὸ εἶς ὃ ἀνῆκε κόμμα καρκινοβατεῖ μόνον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς προόδου...».

**<http://bitly.com/1qMysiO>**